

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th August, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA IJTIMOY REABILITATSIYAGA MUHTOJ BOLALARNI O'QITISH VA TARBIYALASHNING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI

Yuldasheva Madinabonu Mirshodovna

Osiyo xalqaro universiteti Pedagogika va psixologiya
mutaxassisligi 1 kurs magistranti

Maktab yoshidagi bolalar bilan ijtimoiy pedagogik ish olib borish maktabgacha tarbiya muassasalaridagi ijtimoiy pedagogik ishdan tubdan farq qiladi. Bu faoliyat o'quvchilarning doimiy kamol topishlari va ta'lim olishlariga bog'liq maktabdagi ijtimoiy pedagogik faoliyatning barcha jihatlarini bir bobda ochib berishning iloji yo'q shuning uchun biz eng muhim vaziyatlarini ochib berishga harakat qilamiz. respublikamizda maktab o'quvchilari bilan ijtimoiy pedagogik ish olib borish rivojlanmoqda. u qisman moziy tajribasi, qisman zamonaviy pedagogik tibbiy, psixologik, yuridik faoliyat turlariga tayanib ish olib bormoqda. So'nggi yillarda pedagogik jamoalar ham paydo bo'lib, ularda maktab nafat ta'lim-tarbiya masalalarini balki o'quvchining boshqa bir qator ijtimoiy muammolarini ham yechmoqda.

Davlatimizdagi o'zgarishlar mavjud ta'lim tizimiga ham o'z ta'sirini ko'rsatdi. Chunki unda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy inqirozi aks etmasligi mumkin emas. Umumta'lim maktabi o'zining o'quv, tarbiya va ijtimoiy funksiyalarini ko'rib chiqib birinchi o'ringa quyidagi ijtimoiy funksiyalarni qo'yishi kerak edi:

1. Ta'lim to'g'risidagi qonunning yangi tahriri bo'yicha faoliyat.
  2. Maktabda tarbiya ishini ta'lim bilan teng yuritish.
  3. Maktab faoliyatini qayta yo'naltirish.
  4. Maktab ishini, bolalar faolligini oshirish, turli bolalar klublari tuzishga asoslash.
- Maktabning asosiy ijtimoiy vazifasi bolaning ta'lim-tarbiya olishga bo'lgan huquqini amalga oshirish hisoblanadi. Zamonaviy maktab sharoitlarida bolalarning ijtimoiy pedagogik himoyasi quyidagicha amalga oshmoqda:
- Maktab ma'muriyati, sinf rahbarlari, guruh tarbiyachilari, kam ta'minlangan oilalar farzandalriga moddiy yordam, bepul ovqatlanish tashkil qilishadi. Sinf rahbarlarning bolaning oiladagi holatini o'rganishadi. Qiyin bolalar bilan alohida shug'ullanishadi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th August, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Maktabda psixologlar bola qobiliyatlari va qiziqishlarini o'rganishadi. Psixoterapevt va psixologlar ota-onalar va bolalarga maslahat berishadi va yordam berishadi.

Maktabda mavjud bo'lgan sog'liqni saqlash xizmati maktab o'quvchilarini tibbiy ko'rikdan o'tkazishadi, jismoniy tarbiya guruhlarini tuzishadi, kuchsiz bolalarga maxsus ovqatlanish tashkil qilishadi, karantin sinflarini nazorat qilishadi.

Maktabda ijtimoiy ishga maktab direktori yordamchilaridan biri rahbarlik qiladi. Tarbiya ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari maktabning maktabgacha tarbiya muassasalari, turli hukumat tashkilotlari bilan aloqasiga katta e'tibor qaratadi.

Ota-onalar qo'mitasi ham o'z o'rnida tarbiyasi og'ir bilan ishlashga yordam beradi. Turli davlatlarda ijtimoiy pedagog ishiga ikki yondashuv mavjud: u maktab bilan hamkorlik qiladi yoki u maktabning shtatli hodimi hisoblanadi.

Maktab bilan hamkorlik qila turib ijtimoiy pedagog tez-tez maktabga borib turadi. Ota-onalar va o'quvchilarning o'zaro munosabtlarining yaxshilanishiga yordam beradi, dars qoldirish sabablarini aniqlaydi. U bolalar bilan qo'pol munosabatda bo'lgan oilalarni, jismoniy va ruhiy nuqsonli bolalarni aniqlaydi. Bola yoki oilaga yordam berish maqsadida bolaning uzoq davom etgan kasalligi sabablarini surishtiradi, bola o'qishda ortda qolmasligi uchun u bilan uyda va kasalxonada alohida shug'ullanadi. Bola tarbiyasidagi muammolarni xal qilish uchun huquqshunos, shifokor, militsiya hodimlari xizmatidan foydalanadi.

Ko'pgina g'arbiy yevropa davlatlarida ijtimoiy pedagog maktabning shtatli xodimi hisoblanadi. U ijtimoiy yordamga muhtoj bolalarni aniqlaydi. Bu bolalar maktab kursini uzlashtirishga qobiliyati yetmaydigan bolalardir. Bu bolalar maktab yoki oilada ruhiy tushkunlikni boshdan kechirishadi. Odatda bu bolalar voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha komissiya ro'yxatida turishadi. Ba'zan bolalar va ularning atrofida gilar bilan munosabatlarini oydinlashtirish yetarli yordam beradi. Bolaning shaxsiy xususiyatlariga bog'liq ravishda rehabilitatsiya dasturlarini tuzayotganda o'smirning qaysi holatda ekanligini ham inobatga olish darkor. Bu oiladagi yoki tengdoshlari davrasidagi janjal natijasida kelib chiqqan ijtimoiy qarovsizlik holati ham bo'lishi mumkin.

Ijtimoiy pedagogning bu bolalar bilan ish olib borishi o'smir ichki olamini ijtimoiy sog'lomlashtirishga qaratiladi. Ijtimoiy pedagog bola tushib qolgan vaziyatni shoshilinch tashxiz qo'ya olishi va ijtimoiy-shaxsiy-emotsional xislatlarning buzilishi sabablarini ham aniqlashi lozim. SHu borada asosiy faoliyat turlariga: individual maslahat berish, salbiy emotsional ahamiyatga ega vaziyatlarni to'g'irlash maqsadida o'smirlarni treyning guruhlariga qo'shish, bola qadriyatlarini

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th August, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

tizimi bilan individual ish olib borish, ijtimoiy ko'nikmalar paydo qilish kiradi. Bundan tashqari bola va ota-ona o'rtasida yaxshi o'zaro munosabatlarni tiklash uchun oila bilan ham ish yuritish lozim. Bu faoliyat oila pedagogik pozitsiyalariga tashxiz qo'yishni, ota-onalarni treyning guruhlariga jalb etishni ko'zda tutadi.

Inqirozli holatda turgan o'smir boshqacha yondashuvlarni talab qiladi. Odatda bunaqa xulq-atvor o'smirning hal qilib bo'lmaydigan vaziyatga munosabatini bildiradi. Bu toifa bolalar bilan ish olib borishda emotsional holatning shoshilinch diagnoztikasi, bu muammo sabablarini aniqlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalariga o'rgatish, ijobiy "Men" konsepsiyasini shakllantirish ustida ish olib borishni ko'zda tutadi.

Ijtimoiy pedagog faoliyatning boshqa bir yo'nalishi uy-joysiz bolalarga qaratilgan. Bu bolalar bilan ishlash ikki yo'nalishdan iborat:

-bunaqa bolalarning yashab ketishlari uchun sharoitlar yaratish (tibbiy yordam ko'rsatish, ovqat bilan ta'minlash),

-o'ziga, o'z kelajagiga ishonchni mustahkamlash uchun o'tgan hayotlarining salbiy tajribasidan xalos etish.

Asosiy ish metodi-patroj, asosiy ish shakli "Men" konsepsiyasini shakllantirishga qaratilgan ijtimoiy psixologik treyning tashkil qilish.

Bu rehabilitatsiya dasturlarini quyidagi 3 shartlarni bajargandagina effektiv tarzda amalga oshirsa bo'ladi:

1) dasturning barcha ishtirokchilarini-bola, ota-ona, ijtimoiy pedagog, mutaxassis yuqori motivatsiyasi,

2) mutaxassislar va rehabilitatsion muassasalar rahbarlarining ruhiy-pedagogik kompetentliklari,

3) turli davlat xizmatlari-ta'lim sog'liqni saqlash, - faoliyatini tartibga solish.

Dezadaptatsiya bo'lgan bolalar bilan ish olib borishning mavjud texnologiyalari deviant xulq-atvorni ijtimoiy nazorat ostiga olishga qaratilgan. Bu jarayon birinchidan eng xavfli deviant xulq-atvor shakllarini ijtimoiy foydali shakllar tomonidan siqib chiqarilishi, ikkinchidan bolaning ijtimoiy faolligini ijtimoiy ma'qullanadigan tomonga yo'naltirish, uchinchidan daydilik, giyohvandlik, besoqolbozlik, fohishabozlik bilan shug'ullanuvchi o'smirlarni jinoiy yoki ma'muriy kuzatuvdan xalos etish; to'rtinchidan maxsus ijtimoiy yordam xizmatlarini tuzishdan iborat.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th August, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Adabiyotlar ro'yxati:

1. A. Boboxonov. Hamzaning ijtimoiy pedagogik va adabiy faoliyati. T.:O'qituvchi. 1979 y. 15 b.
2. O.O. Eshonxo'jaeva. O'zbekistonda maktabgacha tarbiyaning rivojlanishi. T.:Fan. 1990 y. 7 b.
3. Minavarov A. K. Oilaviy tarbiya effektivligini pedagogik shart-sharoitlari. T.: Fan. 1989 y, 17 b.
4. L.P.Filonov. Dezadaptiv o'spirinlar bilan reabilitatsiya jarayonida aloqa o'rnatish texnologiyasi. Zamonaviy sharoitlarda bolalar va o'smirlar reabilitatsiyasi muammolari va tajribasi. M, 1994. 127-143 b.
5. V.Vasilkova, T.A.Vasilkova Sotsial pedagogika. M: Akademiya, 2003. 362-363 b.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

